

Optimal CO_{2e}- beskatning til imødegåelse af drivhusgaslækage

**Oplæg på konference i
Economic Policy Research
Network den 8. juni 2021**

Peter Birch Sørensen
Økonomisk Institut
Københavns Universitet

KØBENHAVNS UNIVERSITET

Problemstillingen

- Hvordan bør et CO_{2e}-afgiftssystem indrettes, når der er en samfundsmæssig omkostning ved CO_{2e}-lækage?
- Er der en mærkbar velfærdsgevinst ved at tage hensyn til lækage?
- **Præmisses:**
  - CO_{2e}-udledningerne fra indenlandsk territorium skal nedbringes til et ønsket niveau
  - Det er ikke muligt at pålægge CO_{2e}-relaterede importafgifter og eksportsubsidier

Analysen bygger på et kommende papir af Kruse-Andersen og Sørensen (2021).

Den anvendte økonomiske model

Modelforudsætninger

Modellen omfatter

- En husholdningssektor
- En erhvervssektor der producerer internationalt handlede færdigvarer
- En erhvervssektor der producerer ikke-handlede færdigvarer
- En erhvervssektor der producerer fossilt brændsel
- En erhvervssektor der producerer grøn energi
- En stat der opkræver afgifter og uddeler tilskud

Tre produktionsfaktorer:

- Arbejdskraft
- Fossil energi
- Grøn energi
- Arbejdskraften er mobil mellem de indenlandske erhverv, men immobil over grænserne
- Fossil energi og grøn energi handles over grænserne
- Virksomhederne i sektoren for handlede varer kan vælge at flytte til udlandet mod at afholde en virksomhedsspecifik flytteomkostning

Husholdningerne

Husholdningernes økonomiske velfærd afhænger af deres forbrug af

- internationalt handlede færdigvarer
- ikke-handlede færdigvarer
- Energitjenester

Energitjenester produceres ved forbrug af

- fossilt brændsel
- grøn energi

Husholdningerne nyttemaksimerer under bibetingelse af deres budgetrestriktion. Deres indkomst består af løn, profit og en overførsel fra staten

Virksomhederne

Virksomhederne i de udlandskonkurrerende erhverv og hjemmemarkedserhvervene producerer færdigvarer ved brug af

- Arbejdskraft
- Energitjenester fremstillet ved brug af fossilt brændsel og grøn energi

Virksomhederne i de to dele af energisektoren producerer henholdsvis fossilt brændsel og grøn energi ved brug af kapital (handlede færdigvarer)

Virksomhederne profitmaksimerer under bibetingelse af deres produktionsfunktioner

Kulstoffangst

- Virksomhederne kan vælge at investere i udstyr til kulstoffangst for at sænke deres udledninger per anvendt enhed af det fossile brændsel
- Det er ikke teknisk muligt at sikre 100% effektiv kulstoffangst
- Der er stigende marginalomkostninger ved at sikre en højere grad af kulstoffangst

Staten

Statens instrumenter og klimamål

- Staten kan lægge afgifter på eller give tilskud til alle de nævnte typer af økonomiske aktiviteter, herunder en afgift på CO₂-udledninger
- Staten ønsker at reducere den samlede udledning af drivhusgasser fra indenlandsk territorium til et niveau, som er mindre end udledningerne under business-as-usual
- Udlandets klimapolitik tages for givet

Samfundsvelfærdsfunktionen

Staten ønsker at maksimere samfundsvelfærden SW :

$$SW = \textit{Forbrugervelfærd} - \eta \cdot L$$

L = samlet drivhusgaslækage

η = skyggeomkostning ved udenlandske udledninger
(politisk preferenceparameter)

Restriktioner på statens handlemuligheder

Ved maksimering af samfundsvelfærdsfunktionen skal staten tage hensyn til følgende forhold:

- Klimamålet (det indenlandske reduktionsmål)
- Statens budgetrestriktion
- Nytte- og profitmaksimerende adfærd i den private sektor
- Lækageeffekter af afgifter og tilskud

Hvordan fremkommer lækage?

Lækagefunktionen

- **Lækage** = summen af ændringer i udlandets udledninger fra forbrug af fossilt brændsel i
  - Udlandets husholdningssektor
  - Udlandets produktion af handlede varer
  - Udlandets produktion af ikke-handlede varer
  - Indenlandsk ejede virksomheder der opererer i udlandet
- Lækageeffekterne udløses af ændringer i de internationale priser på fossil og grøn energi og i udlandets arbejdsløn og relative pris på ikke-handlede varer som følge af ændringer i
  - Indlandets nettoimport af fossilt brændsel
  - Indlandets nettoimport af grøn energi
  - Indlandets nettoimport af færdigvarer
  - Andelen af indenlandsk ejede virksomheder, der opererer i udlandet

NB: Lækageeffekterne er *endogene*, da de internationale priser og lønninger samt de grænseoverskridende investeringer er endogene i modellen

Forventede fortegn for lækageeffekterne

- $\rho^b > 0$: Øget indenlandsk nettoimport af fossilt brændsel driver brændselsprisen op og sænker derved udledningerne i udlandet
- $\rho^g > 0$: Øget indenlandsk nettoimport af grøn energi driver prisen på grøn energi op og tilskynder derved til øget brug af fossilt brændsel i udlandet
- $\rho^x > 0$: Øget indenlandsk nettoimport af færdigvarer kræver større udenlandsk færdigvareproduktion, hvilket øger behovet for brug af fossilt brændsel i udlandet
- $\rho^s > 0$: Ved udflytning af en virksomhed flytter det fossile brændselsforbrug med, hvilket øger udledningerne i udlandet

Det optimale afgifts-og tilskudssystem under hensyntagen til drivhusgaslækage

Statens problem

Vælg afgifts- og tilskudssatser, der maksimerer samfundsvelfærden

$$SW = \text{Forbrugervelfærd} - \eta L$$

under hensyntagen til

- Klimamålet (det indenlandske reduktionsmål)
- Statens budgetrestriktion
- Nytte- og profitmaksimerende adfærd i den private sektor
- Lækageeffekter af afgifter og tilskud

NB: Bytteforholdseffekter negliceres her, da de vil være små.

Skyggeomkostning ved lækage

- Skyggeomkostningen ved lækage omregnes til "kroner og øre" ved at dividere η med grænsenyttten af indkomst
- Den derved fremkomne samfundsøkonomiske marginalomkostning ved lækage ($SCL = \textit{Social Cost of Leakage}$) angives som en andel α af den samfundsøkonomiske marginalomkostning τ ved indenlandske udledninger:

$$SCL = \alpha\tau, \quad 0 \leq \alpha \leq 1.$$

- I grænsetilfældet $\alpha = 0$ fokuserer staten alene på reduktion af de indenlandske udledninger
- I det andet grænsetilfælde $\alpha = 1$ tillægger staten en reduktion af de udenlandske udledninger samme værdi som en reduktion af de indenlandske udledninger

Den optimale CO₂-afgift

- I *fravær* af kulstoffangst er det optimalt at pålægge alle sektorer en ensartet CO₂-afgift af størrelsen

$$\text{CO}_2\text{-afgift} = \underbrace{\text{Marginalomkostning}}_{\text{ved indenlandsk}} \underbrace{\text{udledning}}_{\tilde{\tau}} - \underbrace{\text{Marginal gevinst ved}}_{\text{mindsket lækage}} \underbrace{\alpha\tau\rho^b}$$

- Undtagelser fra princippet om ensartet afgift:
  - Virksomheder i *kvotesektoren* vil have en højere lækagerate ρ^b end andre virksomheder og skal derfor pålægges lavere afgift
  - Virksomheder med *kulstoffangst* skal have reduceret afgift, da de fortrænger et større fossilt brændselsforbrug i udlandet for hvert ton CO₂, de udleder.

Lækagebegrundet produktionstilskud til de udlandskonkurrerende erhverv

$$\text{Optimalt produktionstilskud} = \overbrace{\alpha \tau \rho^x}^{\text{Marginal gevinst ved mindsket lækage}}$$

ρ^x = fald i udlandets udledning ved en stigning i indlandets nettoeksport af færdigvarer på 1 enhed

Det kan vises, at denne formel svarer til formelen for det foreslåede produktionstilskud i Klimarådet (2020) og DMØR (2020), når $\alpha = 1$ (dvs. når der er samme skyggepris på indenlandske og udenlandske udledninger).

Lækagebegrundet klimaafgift på færdigvareforbrug

- Klimaafgift på husholdningernes forbrug af handlede varer:

$$\text{Forbrugsafgift} = \alpha \tau \rho^x$$

- *Tilskuddet* til indenlandsk produktion af handlede varer skal altså modsvares af en *tilsvarende afgift* på (importerede såvel som indenlandsk producerede) handlede varer i forbrugsleddet. Derved sikres fuld beskatning af de udledninger, der fremkommer ved forbrug af indenlandsk producerede handlede varer

Tilskud til kulstoffangst

- Det optimale tilskud til kulstoffangst består af to komponenter:
  - Korrektion for "underbeskatning" af indenlandske emissioner
  - Nedslag i tilskud for at korrigere for lækageeffekt af investering i udstyr til kulstoffangst
- Intuition bag korrektion for "underbeskatning":
  - Den optimale CO₂-afgift $\tau - \alpha\tau\rho^b$ er som følge af lækagehensynet lavere end den samfundsøkonomiske marginalomkostning ved indenlandske udledninger (τ)
  - Det giver et for svagt incitament til investering i kulstoffangst, men dette kan korrigeres via et tilskud

NB: Samme tilskudsprincipper kan anvendes på landbruget i kombination med en drivhusgasafgift på erhvervets ikke-energirelaterede udledninger

Lækagemotiveret afgift på forbrug af grøn energi

$$\text{Stykafgift på brug af grøn energi} = \overbrace{\alpha\tau\rho^g}^{\text{Marginal lækageomkostning}}$$

ρ^g = stigning i udlandets CO₂-udledning ved en stigning på 1 enhed i indlandets nettoimport af grøn energi

Bemærk:

- Energiafgiften (stykafgiften) på forbrug af en given type af grøn energi bør som udgangspunkt være ens på tværs af sektorer, men
- Da lækageraten ρ^g er højere for virksomheder i kvotesektoren, skal de i princippet pålægges en højere afgift på brug af grøn energi

Afgifter på og tilskud til indenlandsk energiproduktion

- Det optimale tilskud til indenlandsk produktion af grøn energi består af to komponenter:
  - Belønning for reduktion af udlandets udledninger ved stigning i indlandets nettoeksport af grøn energi
  - Nedslag i tilskud ("straf") for lækageeffekt af brug af inputs af handlede varer i indlandets produktion af grøn energi
- Den optimale afgift på indenlandsk produktion af fossilt brændsel består af to komponenter:
  - Straf for stigning i udlandets udledninger ved stigning i indlandets nettoeksport af fossilt brændsel
  - Straf for lækageeffekt af brug af inputs af handlede varer i indlandets produktion af fossilt brændsel

Tilskud til lokalisering i indlandet

- Som supplement til produktionstilskuddet til lækageudsatte virksomheder er der behov for et lump-sum tilskud ("bundfradrag"), der består af to komponenter:
  - Omkostning ved stigning i udlandets udledninger, hvis virksomheden flytter ud
  - Korrektion for nettoeffekt af øvrige afgifter og tilskud på incitamentet til udflytning
- Det kan vises, at tilskuddet kan estimeres (approksimativt) på basis af data for virksomhedens historiske aktivitet, så det virker som et lump-sum tilskud

Bemærk:

- Produktionstilskuddet er målrettet mod imødegåelse af lækage på den *intensive* margin (tab af markedsandele)
- Lokaliseringstilskuddet ("bundfradraget") er målrettet mod imødegåelse af lækage på den *ekstensive* margin (udflytning af virksomheder)

Et interessant specialtilfælde

- Hvis der alene er fokus på reduktion af de indenlandske udledninger, har vi $\alpha = 0$.
- Det optimale afgiftssystem har da følgende karakteristika:
  - Ensartet CO_{2e}-afgift = τ på alle indenlandske udledninger
  - Intet produktionstilskud og lokaliseringstilskud til lækageudsatte erhverv
  - Inget tilskud til kulstoffangst
  - Ingen klimaafgift i forbrugsleddet
  - Ingen afgifter på forbrug af grøn energi
  - Inget tilskud til produktion af grøn energi
  - Ingen afgift på produktion af fossilt brændsel

Klassisk resultat: En ensartet CO_{2e}-afgift klarer det hele!

Det teoretisk optimale afgifts- og tilskudssystem med lækagehensyn: Opsummering

- CO_{2e}-afgift på udledninger fra alle sektorer
  - Ensartet emissionsafgift på alle udledere, der ikke opfanger kulstof
  - Lækagemotiveret nedslag i emissionsafgift for udledere, der foretager kulstoffangst
- Lækagemotiveret produktionstilskud og lump-sum tilskud til udlandskonkurrerende erhverv
- Lækagemotiveret forbrugsafgift på handlede varer svarende til produktionstilskuddet til indenlandske producenter
- Lækagekorrigeret tilskud til investering i kulstoffangst
- Ensartet lækagemotiveret afgift på alt forbrug af grøn energi
- Lækagemotiveret afgift på indenlandsk produktion af fossilt brændsel
- Lækagemotiveret tilskud til indenlandsk produktion af grøn energi

Hvor stor er velfærdsgevinsten ved at tage hensyn til lækage?

En *foreløbig* kalibrering af modellen med Cobb-Douglas og CES specifikationer giver følgende simulationsresultater for $\alpha = 1$:

- Velfærdstab ved ensartet beskatning i forhold til fuldt optimeret lækagekorrigeret afgifts- og tilskudssystem = 1,7 procent af nationalindkomsten
- Velfærdstab ved ensartet beskatning i forhold til lækagekorrigeret system med CO₂-afgift, produktionstilskud og lokaliseringstilskud = 0,7 procent af nationalindkomsten

NB: Ensartet beskatning giver højere forbrugervelfærd, men dette bliver mere end opvejet af velfærdstab ved lækage. Ved ensartet beskatning flytter ca. 1,5 procent flere af de konkurrenceudsatte virksomheder til udlandet.

Fra teori til praksis: Det muliges kunst

- Der findes modelbaserede skøn for lækagerater, men de er usikre og afhænger af tidshorisonten
- Den nødvendige information og administrative kapacitet til en konsekvent implementering af det teoretisk optimale afgifts- og tilskudssystem er ikke til stede
- Lækageproblemet vil mindskes over tid i takt med, at klimapolitikken i omverdenen strammes op
- **Men:** For visse kategorier af virksomheder er der åbenlys risiko for lækage, og Klimaloven kræver, at der tages hensyn hertil
- Disse forhold kan tilsige, at lækagemotiverede afgiftsnedslag og tilskud gøres tidsbegrænsede og afgrænses til nogle få sektorer med åbenlys lækagerisiko